

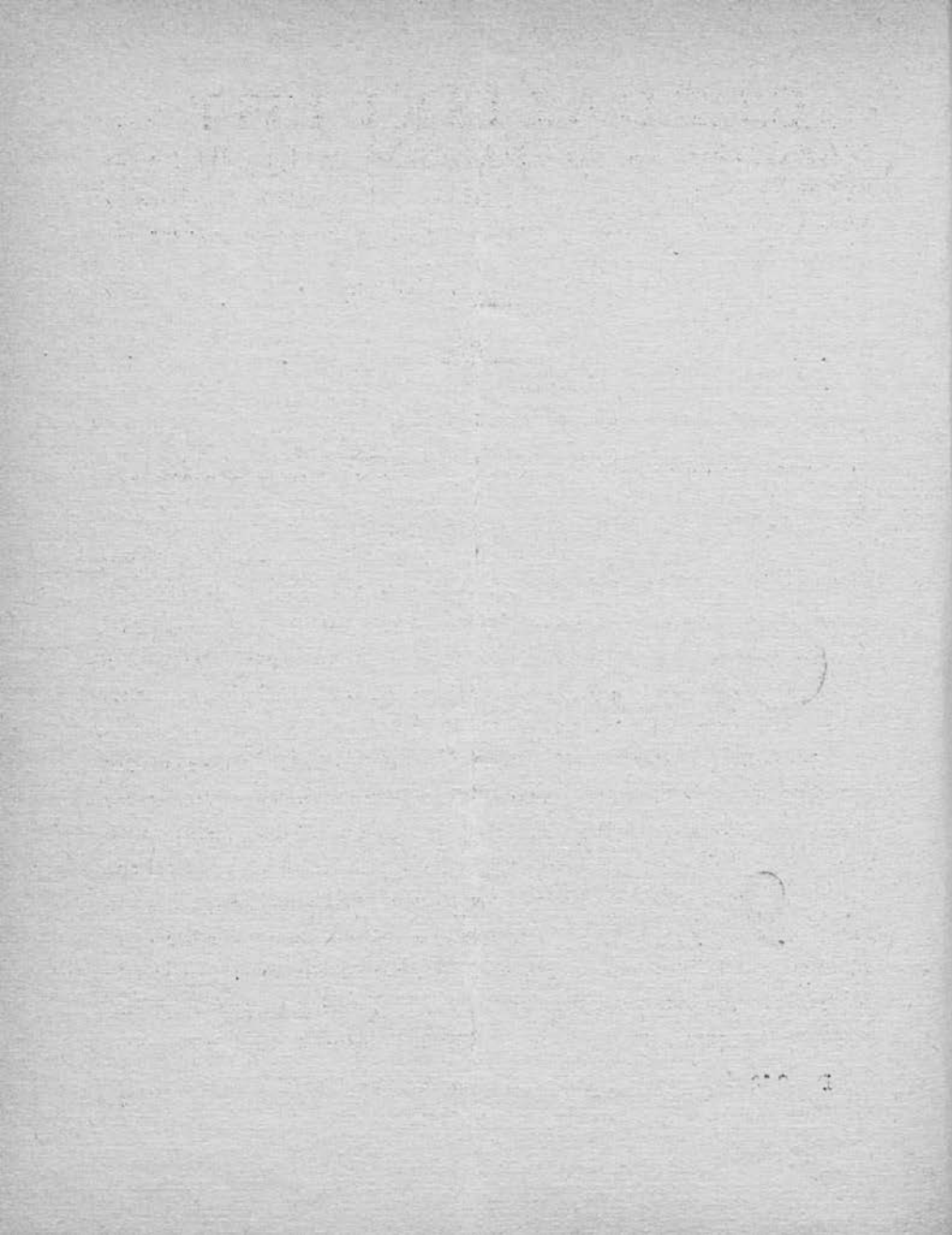
GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1939-40

OPERA

9 LHOTKA — MLAKAR:
LOK

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1939/40 STEV. 9

OPERA

UREDNIK: M. BRAVNIČAR

LHOTKA — MLAKAR:

LOK

PREMIERA 16. FEBRUARJA 1940

Naslov te nove plesne pesnitve Pije in Pina Mlakarja pomeni usodni lok, ki se pnè med dvema človekoma, med dvema ljubečima se — v čigar znamenju skupaj živita in zorita. Delo je moči primerjati s klasičnim instrumentalnim koncertom, zakaj, delo kaže preprosto tridelno sestavo. Prvi del nosi naslov »Mladost«, drugi »Ljubezen«, tretji »Zorenje«.

Prvi del, »Mladost«, kaže fanta in dekle najprej vsakega zase zapredenega v lastni svet; vendar pa se kmalu začenja nezavedno iskanje in teženje po onem drugem človeku, po »tebi«. Genij jutra, genij vsega početka, vodi dogajanje, življenjsko radost čiste srebrne zgodnosti. Pozveneava pa tudi nenadna menjava nastrojenj, mladim dušan lastna. Fant doživlja stopnjevanje od vihravega deškega veselja čez razmišljajoče, strogo, da, tragično pojmovanje bitja do močnega vriska samozavestne vsevednosti. Pri dekletu prehajajo nastrojenja od skoraj še otroškega srečnega prisluškovanja lepi godbi

življenja, čez sladke, zasenčene sne skrivnega hrepenenja do ljubkega, polzavédnega vabljenja, do pobliskavajoče se radosti nad zmagoslavjem lastne lepote. Vedno močnejše postaja iskanje drugega za drugim, iskanje, še samo sebi nepoznano. In tedaj pride prvo srečanje, oko se ujame v oko in kakor v blisku se vžge tudi že slutnja medsebojne ljubezni in usodne odnosnosti. S tem trenutkom najvišje notranje napetosti konča prvi del.

Drugi del, »Ljubezen«, nadaljuje tam, kjer je prvi nehal. Po resnobi prvega srečanja prihaja pračloveška igra nerodnega, polagoma samozavestnejšega moškega snubljenja in dekliškega izmikavanja, ki se nalahno spreminja v brsteče popuščanje. Pesem piščali prinaša v dogajanje čar idile. V dogajanje pa švignejo žarki hudomušnosti in se stopnjujejo do razposajene veselosti »prvega sprehoda«. Toda nenadno prodre zopet resnost ljubezni, bolj zrele in bolj žareče. (Tu bi opomnil na Rilkejevo pesem, v kateri govori o vseosvajajočem erosu: »Preko njiju vrže brezimno drhtenje, ki je kakor notranjščina svetišča.«)

Vedno globlje vre, vedno močnejše narašča to čustvo in v njegovem brezkrainem vrtincu izpolnjujeta ljubeča se človeka usodo, vžgano v temnem dnu svojega bistva.

Toda kateri vezi je prizanešeno z razdvojenostjo, bolečinami in blodnjami? »Koliko grenkobe je celo v kelihu najboljše ljubezni,« je dejal nekoč Nietzsche. Iz zagonetnega dna duše vstajajo oblaki, ki ločijo ljubeča se človeka. O tej človeški, prečloveški usodi govori tretji del, »Zorenje«. Sleherni izmed obeh je kakor uklenjen v lastno kljubovanje, v lastno muko. Če se srečata, se zdi, kakor da bi si bila sovražnika. Toda milost, stokrat skrita, ki utripa prav v jedru vsake prave ljubezni, razveže mračno ukletje src, ki tako spoznata,

najprej pretresena, potem v svobodnejši, zrelejši radosti, kako se boči lok med njima, kako se zdaj nopenja v novem, še globljem smislu.

Fran Lhotka

To preprosto in brezčasno človeško dogajanje podati v čisto plesni obliki, je naloga te plesne pesnitve. Vse je rešeno v jasni in plastični, plesno zakoniti obliki, ki se veže v samostojno, organsko enoto z glasbo, ki se je porodila v tesnem sodelovanju s skladateljem.

Rudolf Bach, Monakovo, »Dramaturgische Blätter«

Najino novo delo

Lok, ki veže moža in ženo, objema v resnici ves svet. Smemo ga imenovati vir vsega ustvarjalnega.

Po tej misli sva skušala ustvariti plesno delo, ki naj veliko misel obravnava na novo. Iz nje bi lahko oblikovala zasnutke za dosti večerov, ne samo za enega. Zadovoljila sva se z enim večerom in sva delu dala ime »Lok«, kakor mu gre po zasnutku.

»Lok« je enovito delo, ki ni postavljeno na abstraktno, filozofsko ravnino, marveč je človeško in vsemu življenju blizu. Temeljna misel naj jasno vzraste pred gledalcem, njegovo srce naj sovzvalovi, saj se ga vendar naravnost dotakne ena najbolj živih sil, sila plesočega človeka. Ples je vendar tista oblika umetnosti, ki se ogiba besedovanja in mora zaradi tega delati samo z najjasnejšimi duševnimi prapojmi in kako močan, kako velik prapoj je vendar v odnosu med možem in ženo! Lahko se čudimo, kako da se ni na to misel spravil do danes še noben koreograf s takim v sebi zaključenim oblikovanjem, kakor sva ga poskusila midva z najino novo plesno pesnitvijo.

»Lok«, plesno delo za ves večer, ima tri dele. Prvi del: svet mladca, svet mladenke, dva samovladna tečaja, brez slehernega dotika v začetku. Šele kot zaključek tega razvoja se usodno dotaknejo krogi, ki jih ta svetova objemata. Temu prvemu delu praviva »Mladost«.

Drugi del: ta tečaja vzžarevata v velik ogenj, nič več prosto in samovladno, marveč vsmerjena drug k drugemu. Z radostjo se iščeta in se najdeta. Temu delu praviva »Ljubezen«.

Tretji del: ogenj združuje in uničuje. Posamezno bitje se čuti prevarano, oropano prostosti in svojega bistva, zapuščeno po drugem in odtujeno mu. Človeška strast doživi polom. Nič več prijatelja, temveč sovražnika si stojita nasproti. In človek bi se čutil nižjega od živali, če ne bi bilo božanstvo podarilo njegovi duši ljubezni kot milost, kajti šele po njej se učimo misliti, bojevati se, odpustčati, verovati in spoznavati sebe. Možja in žene nič več ne žene slepa

strast, marveč ju vodi zavedno čustvo, enako ljubezni. V himnični radosti gresta skozi življenje. Temu tretjemu delu praviva »Zorenje«.

Prvi zasnutek za ples »Lok« se je porodil že pred štirimi leti. Ze prav od začetka sva se zavedala, da bi se mogla roditi največja ne-

Pia in Pino Mlakar s skladateljem F. Lhojko

varnost za to veliko plesno obliko, ki je ni pred nama izbral še nihče, iz njenega filozofskega jedra in zaradi težke razumljivosti. Ker sva pa menila, da sva velika baletna dela »Vrag na vasi«, »Ljubezen iz srednjega veka«, »Prometejevi potomci«, koreografsko tako jasno zložila, da je moči ta dela sodoživljati brez pomoči besedi ali razlag, zato tudi upava, da sva uspela enako tudi z »Lokom«.

Dogovorila sva se s Franom Lhotko, s katerim sva tedaj izvajala tudi pri nas znani balet »Vrag na vasi«, da naj bi tudi za ta novi ples napisal godbo. Najprej je obljubil, da bo poskusil, »zakaj naloga je le težavna«, je menil. Bilo mu je takoj jasno, da mora odgovarjajoči slog za delo šele najti.

Fran Lhotka, med jugoslovanskimi skladatelji najbarvitejši instrumentalist, je za to delo izbral manjše zvočno telo: godalni kvartet, pihalni kvartet in klavir. Fran Lhotka je eden najiznajdljivejših in najnaravnostnejših skladateljev, glasbenik, ki se kar bóhoti v ritmu. Zato sva bila lahko prepričana, da bo njegova partitura tudi zares dala pravo plesno godbo s poštenim občutjem. Tako je prišlo do tega, da predstavlja veliko misel samo majhno glasbeno telo v orkestru in plesoča človeka na odru.

V juliju leta 1937. je bil »Lok« glasbeno končan. Od tega časa dalje je bilo samo nekaj nebitvenih sprememb. In od poletja 1937. leta sva tudi midva delala koreografsko partituro. Seveda sva morala to delo zdaj pa zdaj za nekaj mesecev prekiniti, ker sva morala ustvarjati še druge balette, toda najin notranji napon je bil pa konec koncev ti dve leti le posvečen skoraj čisto samo plesu »Lok«.

Morda se bo marsikdo čudil, da je bilo treba za en balet delati tako dolgo. Če bo pa izvedel še, da marsikateri dan v teh dveh letih nisva posvetila le po tri, marveč po pet in po osem ur tej plesni skladbi, se bo potem po pravici vprašal, če je ples res tako težavna umetnost.

Najin odgovor je: ves ta čas sva se borila z obliko zaradi vsebine in z vsebino zaradi oblike. Zamisel je taka, da bi je bilo dovolj za veliko večerov. Nama pa je bil pred očmi en večer, ena stvaritev, ki naj bi bila ne previsoka, ne preplitva, temveč jasna, rodovitna, osrečujoča, prepričljiva, da, poljudna. Upava, da se nama je namen posrečil.

»Lok«, pred štirimi leti spočet, dve leti proti koncu zoreč, tretje skupaj ustvarjeno plesno delo Frana Lhotka ter Pije in Pina Mlakarja za ves večer je doživelo prvo predstavo v Monakovem.

Pino Mlakar

Vsebina

I. DEL: MLADOST

njegova mladost vriska in beli dan naskakuje,
njena mladost presrečna plava in prisluškuje,
njegova motri in razmišlja,
njena sanja in hrepeni,
njegova se v samozavestni vsejasnosti nosi,
njena se prešerno igra in nezavedno vabi,
dva svetova se srečata.

II. DEL: LJUBEZEN

srečanje,
ob pregraji,
čarobna piščal,
sprehod v dvoje,
vriskajoči poskoki,
ljubavni pogovor,
objem.

III. DEL: ZORENJE

razdvojenost,
bol in kljubovanje žene
bol in kljubovanje moža,
neprijatelja,
ljubezni milost razpne most,
lok veže in se boči med možem in ženo.

Fran Lhotka

Rojen 25. decembra 1883. v Vožici. Od leta 1899. do l. 1905. je študiral glasbo na konservatoriju v Pragi. Njegovi učitelji so bili Knittl, Schrecker, Hoffmeister, Krička in Janoušek, toda poseben vpliv je imel na mladega Lhotko slavni Dvořak. Na praškem konservatoriju je z odličnim uspehom dovršil inštrumentalni oddelek (6 let) in kompozicijski razred (3 leta).

Njegova prva skladba, ki jo je zložil še kot študent praškega konservatorija, je bil Scherzo v f-duru za veliki orkester. S to skladbo je zbudil pozornost, posebno ko je bila nagrajena od tedanjega prosvetnega ministra na Dunaju in 1. julija 1905. izvajana od orkestra dunajskega konservatorija pod vodstvom ravnatelja barona von Pergera. Skladbo je 10 dni pozneje dirigiral avtor v Pragi s tamkajšnjim konservatorijskim orkestrom za zaključni izpit. Še isto leto je Lhotka dovršil tudi instrumentalni oddelek; nastopil je javno z R. Straussovimi koncertom za rog op 2. in pokazal, da virtuožno obvlada ta instrument.

Po končani vojaški službi je Lhotka odšel v Rusijo v Jekaterinoslav, kamor ga je poklical Jaroslav Krička, sedanji profesor na praškem konservatoriju. V Jekaterinoslavu je Lhotka ostal samo eno leto, od tu pa je prišel v Zagreb k Narodnemu gledališču za korepetitorja in prvega hornista. Istočasno je poučeval tudi na zagreški Glasbeni akademiji. Kmalu je zapustil orkester in se popolnoma posvetil pedagoškemu in skladateljskemu delu. Leta 1912. je Lhotka prevzel artistično vodstvo hrvatskega pevskega zbora »Lisinski«, ki ga je obdržal do l. 1921. Leta 1923. je bil Lhotka prvič izvoljen za rektorja Glasbene akademije v Zagrebu. Na tem visokem mestu je še danes, kjer predava harmonijo in dirigiranje ter vodi orkester Glasbene Akademije. Poleg mnogih simfoničnih, komornih in vokalnih skladb je Fran Lhotka zložil naslednja dela, ki so bila tudi že izvajana:

Scenska glasba za: »Zlatolasega kraljeviča« (Ogrizović), Zagreb 1909., »V carstvu sanj« (Tucić), Zagreb 1911. — *Opera:* »Minka« (tekst Ogrizović), Zagreb 1918.; »More« (tekst Nazor-Nehajev), Zagreb 1920. — *Balet:* »Vrag in njegov vajenec« (Grgošević), Zagreb 1931.; »Vrag na vasi« (Pia in Pino Mlakar), Zürich 1935.; »Srednjeveška ljubezen« (Pia in Pino Mlakar), Zürich 1937. in »Lok« (Pia in Pino Mlakar), Monakovo 1939.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

LEKARNA
Mr. A. USTAR
LJUBLJANA
nasproti glavne pošte

Oddajajo se zdravila no recepte vseh bolniških b'agajh. — Priporoča malinovce pristen, naraven v vseh množinah. — Orig. norveško riblje olje, sveže, naj-finejše vedno v zalogi. — Naročila točno po povzetju!

Klavirje, gosli, čela, saksofone, trompete, klarinete
Hohner harmonike in vse glasbilne potrebščine od
šolskih do prvovrstnih izdelkov kupite najceneje pri

WARBINEK
MIKLOŠIČEVA 4

Garantirano mojstrsko popravilo in
izboljšanje glasu pri vseh glasbilih

A. JANEŽIČ

Galanterijske in modne potrebščine

*Šolske, pisarniške in knjigoveške potreb-
ščine na debelo in na drobno*

LJUBLJANA
FLORJANSKA ULICA 12 - 14

*Knjigoveznica, industrija šolskih zvezkov
in poslovnih knjig*

Prva izvedba v Jugoslaviji

LOK

PLESNA PESNITEV V TREH DELIH. ZLOŽILA STA JO IN JO PLEŠETA PIA IN PINO MLAKAR

UGLASBIL: FRAN LHOTKA

DIRIGIRA DRAGO M. ŠIJANEC.

IGRA KOMORNI ORKESTER LJUBLJANSKE OPERE. SODELUJE PRI KLAVIRJU DIRIGENT DR. ŠVARA.

KLAVIR: BLUTHNER

- I. Del: Mladost
II. Del: Ljubezen
III. Del: Zorenje

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek ob 20.

Konec po 23.

Parter:	Sedež: I. vrste . . .	Din	70—
	II.-III. vrste . . .		65—
	IV.-VI. " . . .		60—
	VII.-IX. " . . .		52—
	X. XI. " . . .		45—
	XII. " . . .		40—
Lože:	Lože v parterju . . .		210—
	" I. reda 1-5 . . .		240—
	" " 6-9 . . .		280—

Dodatni ložni sednji:	Parterju . . .	Din	40—
	I. redu . . .		45—
Balkon:	I. vrsta . . .		50—
	II. " . . .		40—
	III. " . . .		30—
	I. " stranski balkon . . .		30—
	II. " " . . .		20—

Galerija: Sedeži	I. vrste . . .	Din	24—
	II. " . . .		20—
	III. " . . .		20—
	IV. " . . .		16—
	V. " . . .		16—
	Galerijsko stojišče . . .		4—
	Dijaško " . . .		10—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure Telef. 4611. Predpisana taksa za penzijahond je vračunana v cenah.

OB
LEPI
GLASBI,
SLADKE
BON-
BONE!

Bon-Bon

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 30

Izbira keskov, bonbonov, čokolade, desertov in likerjev

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

Ljubljana, Miklošičeva cesta števil. 16

ŠUMI

ČOKOLADA, BONBONI, FINO PECIVO,
BONBONIERE, LIKERJI, I. T. D. I. T. D.
VEDNO SVEŽE BLAGO - TOVARNIŠKA ZALOGA

GRADIŠČE ŠTEV. 7 - 9

POLEG DRAME